

Baskervilles hund

av Conan Doyle

Någon är ute efter att ta livet av den rike arvtagaren sir Henry. Men Sherlock Holmes, den berömde detektiven, har gillrat en djävulsk fälla ute på den ödsliga heden för att hindra mördaren . . .

Ett av Sherlock Holmes fel – om man nu kan kalla det ett fel – var hans ovilja att avslöja sina planer förrän de stod inför förverkligandet. Delvis berodde det utan tvivel på hans härsklystna natur som tyckte om att dominera och överraska omgivningen. Delvis var det professionell försiktighet som avhöll honom från att ta några som helst risker. Det hela var emellertid mycket påfrestande för dem som tjänstgjorde som hans ombud och medhjälpare.

professionell yrkesmässig

Jag har ofta själv lidit därav, men aldrig så mycket som under denna långa åktur i mörkret. Det stora eldprovet låg framför oss, och det gällde att sätta kronan på verket, men ändå sade Holmes ingenting, och jag kunde endast gissa vilken aktionsplan han hade. Mina nerver var spända av förväntan och när till slut den kyliga vinden fläktade oss i ansiktet och de mörka vidderna på ömse sidor om den smala vägen förrådde att vi ännu en gång var ute på heden. Varje hovslag, varje vändning av hjulen förde oss närmare det stora äventyret.

Vår konversation hämmades av hänsyn till kusken på den förhyrda charabangen, och fastän våra nerver stod på helspänn inför vad som väntade oss, var vi tvungna att tala om vardagliga saker. Den onaturliga spänningen lättades en smula då vi passerade Franklands hus och närmade oss Baskerville Hall och dramats skådeplats. Vi körde inte fram till huset, utan steg av vid grinden. Kusken fick sin betalning och tillsades att genast köra tillbaka till Coombe Tracey, medan vi fortsatte till fots mot Merripit House.

– Är ni beväpnad, Lestrade?

Den lille detektiven smålog.

– Så länge jag har byxor har jag en bakficka, och så länge jag har en bakficka har jag något i den.

– Det är bra. Min vän och jag är också redo för alla eventualiteter.

– Ni är så tystlåten om saken, mr Holmes. Vad är det vi ska göra?

– Vänta och se.

– Det är, ta mig tusan, ingen vidare munter trakt, sade detektiven och såg sig med en rysning omkring över de mörka kullarna och bort mot dimbältet som vilade över Grimpenmossen. Jag ser ljus i ett fönster framför oss.

– Det är Merripit House och det är dit vi ska. Men nu måste ni gå mycket tyst och inte tala högt.

Vi smög försiktigt fram på stigen som om vi ämnat oss till huset, men när vi hade ungefär tvåhundra meter kvar, hejdade Holmes oss.

– Det blir bra, sade han. De där klipporna till höger är utmärkta att gömma sig mellan.

– Ska vi vänta här?

– Ja, vi ska arrangera ett litet bakhåll. Kryp ner här, Lestrade. Du har varit inne på Merripit House, Watson. Vet du hur rummen ligger? De där små fönstren på gaveln exempelvis, vart hörde de?

– Jag tror att det är köksfönstren.

– Och det andra som är starkt upplyst?

– Det är säkert matsalen.

– Inga rullgardiner är neddragna. Du vet bäst hur landet ligger. Smyg dig tyst fram och se efter vad de har för sig, men låt dem för Guds skull inte märka att de är bevakade.

Jag fortsatte smygande stigen fram mot huset och hukade mig ner bakom den låga mur som omgav den förtvinade trädgården. I skuggan av muren kom jag till en punkt där jag kunde se rakt in i det gardinlösa fönstret.

Det fanns endast två personer i rummet, sir Henry och Stapleton. De satt på var sin sida av det runda bordet med profilerna vända mot mig. Båda rökte cigarrer och framför dem stod vin och kaffe. Stapleton talade livligt, men baroneten såg blek och tankspridd ut. Kanske tanken på den förestående ensamma promenaden över den illa beryktade heden vägde tungt på hans sinne.

Medan jag stod och betraktade dem reste sig Stapleton och gick ut. Sir Henry fyllde glaset, lutade sig tillbaka och blossade på sin cigarr. Jag hörde en dörr knarra och ljudet av fotsteg på grusgången. Stegen passerade på en stig på andra sidan den mur, bakom vilken jag låg gömd. Jag tittade försiktigt över murkrönet och såg entomologen stanna utanför ett hus i ett hörn av trädgården. Han låste upp. Innanför hördes ett underligt tassande. Han kom ut igen och låste, passerade mig och gick tillbaka till huset. Jag såg honom stiga in till sin gäst innan jag smög mig tillbaka till mitt sällskap för att avlägga rapport.

baronet adlig titel **entomolog** insektsforskare

– Du sa alltså att damen inte var där? sade Holmes när jag hade slutat.

– Nej, jag såg inte till henne.

– Var kan hon då vara? Det lyser ju inte någon annanstans än i köket.

– Det kan jag verkligen inte säga.

Jag nämnde att en tät, vit dimma vilade över stora Grimpenmossen. Den närmade sig nu långsamt och byggde upp en låg och tät, men klart markerad mur på båda sidor om oss. Då månen lyste på den fick man intryck av ett stort, tillfruset hav, där de kringströdda klipporna stack upp som isberg över ytan. Holmes mumlade otåligt då han såg in i dimman och följde dess vandring.

– Den närmar sig, Watson.

– Betyder det något?

– Ja, det betyder mycket. Det är det enda som kan bringa oreda i mina planer. Nu kan det inte dröja länge. Klockan är redan tio. Vår framgång och till och med hans liv kan hänga på att han hinner ut innan dimman har fallit över stigen.

Ovanför våra huvuden var det klart och fint. Stjärnorna gnistrade kalla på himlen, medan halvmånen insvepte nejden i ett mjukt, obestämt ljus. Framför oss låg det mörka huset med sitt sågtandade tak och höga skorstenar som avtecknade sig mot den silverskimrande himlen. Från fönstren i nedre våningen sträckte sig breda, gyllengula ljusstrimmor ut över trädgården och heden. En av dem avbröts plötsligt. Tjänstefolket släckte i köket. Nu återstod endast lampan i matsalen, där de två männen, den mordiske värden och den ovetande gästen, alltjämt satt och pratade vid sina cigarrer.

För varje minut kom det vita, duniga täcket allt närmare. Det höljde nu halva heden. En och annan dimslöja fläktade redan framför de upplysta fönsterkvadraterna. Trädgårdens bortre mur syntes inte längre och träden föreföll att hänga fritt i ett vitt moln. Dimman slingrade sig nu runt husets fyra hörn och samlade sig till en tät bank, där övre våningen och taket flöt som skepp på ett underligt hav. Holmes slog förargat knytnäven i ett klippblock och stampade otåligt i marken.

– Om han inte är ute om en kvart är stigen osynlig. Om en halvtimme kan vi inte se handen framför oss.

– Ska vi inte gå upp där det är lite högre?

– Jo, det kanske är bäst.

Vi drog oss tillbaka från dimkanten tills vi befann oss ett åttiotal meter från huset, men det täta vita töcknet, vars övre kant försilvrades av månen, närmade sig långsamt och obevekligt.

– Vi går för långt, sade Holmes. Vi får inte ta risken att de hinner upp honom innan han är framme hos oss. Vi måste till varje pris stanna där vi är. Han föll på knä och lade örat till marken. Gudskelov, nu hör jag honom komma!

Ljudet av snabba steg bröt hedens tystnad. Vi kröp ner bakom stenarna och stirrade intensivt mot den silverkantade dimbanken framför oss. Stegen hördes tydligare. Dimman skilde sig som ett draperi och den man vi väntade trädde fram. Han såg sig överraskad omkring när han kom ut i den klara, stjärnljusa natten. Så fortsatte han hastigt framåt stigen, passerade tätt förbi vårt gömställe och kom upp på den långsträckta backen bakom oss. Oupphörligt såg han sig över axeln som om han fruktade något.

– Tyst! viskade Holmes och jag hörde ljudet av en revolver som spändes. Se upp! Nu kommer det!

Mitt inne i den framsmygande dimman hördes ett kort, skarpt hastigt tassande ljud. Dimman var nu ungefär femtio meter från den punkt där vi låg och alla tre stirrade vi i skräckfylld väntan på

vad den skulle framföda. Jag låg alldeles intill Holmes och sneglade ett ögonblick på hans ansikte. Det var blekt och spänt och hans ögon glänste i månskenet. Men plötsligt fixerade de i en skarp blick och hakan sjönk ner av häpnad. Lestrade uppgav ett rop av förskräckelse och kastade sig raklång på marken. Jag rusade upp med ett krampaktigt grepp om revolvern och med tankeförmågan fullständigt paralyserad av det fruktansvärda som störtade fram ur dimman. Det var en hund, en jättelik, kolsvart hund, men en hund som ingen dödlig människas ögon någonsin skådat. Det sprutade eld ur dess öppna gap, ögonen lyste med en förtärande glöd, huvudet, öronen och den dräglände käften var omgivna av en strålkran. Inte ens en dåres omtöcknade hjärna kunde skapa en vildare, hemskare, mera demonisk fantasibild än denna vilda skepnad som störtade emot oss ur dimman.

Med väldiga språng kom besten framåt stigen, vädrande i vår väns fotspår. Vi var så stela av skräck att han redan hunnit ett stycke förbi innan vi återvann sinnesnärvaron. Men nu avlossade Holmes och jag på samma gång våra revolverar. Kreaturet uppgav

paralyserad förstelnad

ett hemskt vrål som visade att vi åtminstone hade träffat. Det stannade emellertid inte utan fortsatte att rusa framåt. Långt borta på stigen såg vi sir Henry vända sig om. Hans ansikte var vitt i månskenet, han höjde händerna i skräck och blickade hjälplöst mot den fruktansvärda best som jagade honom.

Men tjutet av smärta från hunden kom med ens all vår skräck att försvinna. Om den var sårbar så var den dödlig, och om vi kunde såra den kunde vi också döda den. Jag har aldrig sett någon människa springa så fort som Holmes gjorde denna kväll. Jag är känd för att vara snabbfotad, men har var lika långt före mig som jag var före den lille yrkesdetektiven. Framför oss hörde vi sir Henrys vilda skrik och hundens tjut. Jag såg odjuret störta över sitt offer, slå honom till marken och börja nafs på hans strupe. Men i nästa ögonblick hade Holmes tömt de fem skotten från sin revolver i djurets sida. Med ett sista tjut av smärta rullade det på rygg, nafsade otäckt i luften, sparkade vilt med de fyra fötterna och sjönk sedan ihop. Jag böjde mig flämtande ned och tryckte revolvermynningen mot det hemska huvudet, men det var onödigt att röra vid hanen. Jättehunden var död.

Sir Henry låg orörlig där han hade fallit. Vi slet upp hans krage och Holmes' läppar rörde sig till en tyst tacksägelse när han fann att det inte var något sår och att räddningen hade kommit i tid. Vår väns ögonlock darrade och han gjorde ett svagt försök att röra sig. Lestrade höll en konjaksplunta till baronetens mun. Två förskräckta ögon såg upp på oss.

– Herregud, viskade han, vad var det? Säg i Guds namn vad det var!

– Vad det än var, så är det nu dött, sade Holmes. Detta var den definitiva besvärjelsen av familjespöket.

I fråga om storlek och styrka var det ett fruktansvärt djur som låg utsträckt framför oss. Det var inte en ren blodhund och inte en ren bulldog, utan en korsning av dessa båda raser – hemsk, vildsint och stor som en liten lejoninna. Ännu i döden tycktes dess väldiga käftar lysa med en blåaktig låga och de små, djupt liggande, grymma ögonen var omgivna av en krans av eld. Jag lade handen på den skimrande nosen och då jag tog bort den lyste mina fingrar i mörkret.

– Fosfor, sade jag.

– Ett skickligt gjort fosforpreparat, sade Holmes och luktade på det döda djuret. Det är luktlöst och störde alltså inte hundens eget spårsinne. Vi är skyldiga er en uppriktig avbön, sir Henry, för att vi har utsatt er för denna förskräckelse. Jag var förberedd på en hund, men inte på en sådan best som denna. Och dimman gjorde att vi inte kunde hejda den i tid.

– Ni har räddat mitt liv.

– Efter att först ha satt det på spel. Orkar ni resa er?

– Får jag en klunk konjak till, så orkar jag vad som helst. Så där! Vill ni nu hjälpa mig upp? Vad tänker ni närmast göra?

– Lämna er kvar här. Ni är inte i form för flera äventyr i kväll. Om ni väntar lite så ska en av oss sen följa er tillbaka till herrgården.

Han försökte stå på fötterna, men han darrade i varenda lem och var fortfarande spökligt blek. Vi hjälpte honom till ett klippblock, där han satte sig skälvande och lutade huvudet i händerna.

hanen avtryckaren på revolvern

- Nu måste vi lämna er ensam, sade Holmes. Verket måste slutföras och varje minut är dyrbar. Vi har bevisningen, nu behöver vi bara den skyldige.

- Det finns inte en möjlighet på tusen att vi hittar honom i huset, fortfor han när vi med snabba steg gick bortåt stigen. Skotten måste ha underrättat honom om att spelet var förlorat.

- Men vi var ett stycke borta och dimman kan ha dämpat ljudet.

- Var säker på att han följde efter hunden för att kalla honom tillbaka. Nej, nej, nu är han säkert borta. Men vi ska leta igenom huset för att bli säkra på vår sak.

Dörren var öppen, och vi rusade in och skyndade från det ena rummet till det andra, till stor häpnad för en stapplande gammal betjänt som mötte oss i hallen. Det var endast tält i matsalen, men Holmes tog lampan och upphörde inte att leta förrän varje vrå av huset var genomsökt. Vi såg inte ett spår av den man vi var på jakt efter. I övre våningen var emellertid ett av sovrummen låst.

- Det är någon där inne! skrek Lestrade. Jag hör att någon rör sig. Öppna dörren!

Ett svagt prassel och stönande hördes inifrån. Holmes sparkade till dörren tätt över låset så att den flög upp. Med revolverna i händerna rusade vi in.

Men där fanns inte ett spår av den desperata, trotsiga skurk som vi hade väntat att få se. I stället möttes våra ögon av en så egendomlig och oväntad syn att vi ett ögonblick stod som förlamade av häpnad.

Rummet var inrett som ett litet museum och väggarna var kantade av glasmontrer innehållande den kollektion av fjärilar och insekter, vars samlande hade varit denne underlige och farlige mans intresse och förströelse. Mitt i rummet reste sig en upprättstående bjälke som någon gång hade placerats som stöd för det gamla maskstungna timmertaket. Vid bjälken var en människa fastsurrad, men så inlindad i lakan och remsor att det i första ögonblicket var omöjligt att avgöra om det var en man eller en kvinna. En handduk gick kring halsen och var knuten kring bjäl-

ken. En annan täckte nedre delen av ansiktet. Två mörka ögon – ögon fyllda av sorg och blygsel och förskräckt undran – stirrade på oss över handduken. På en minut hade vi lossat banden och befriat den fängslade. Mrs Stapleton stod framför oss på golvet. När hon sänkte sitt vackra huvud såg jag tvärsöver nacken en valk efter ett piskslag.

– Vilket odjur! utbrast Holmes. Fort hit med konjakspluntan, Lestrade! Sätt henne på stolen! Hon har svimmat, av misshandel och utmattning.

Hon öppnade ögonen.

– Är han räddad? frågade hon. Har han kommit undan?

– Han kan inte undkomma oss, min fru.

– Nej, nej, jag menade inte min man. Jag menar sir Henry. Är han räddad?

– Ja.

– Och hunden?

– Död.

Hon uppgav en suck av lättnad.

– Gudskelov! Gudskelov! O, vilken skurk! Titta så han har gjort med mig! Hon kavlade upp ärmarna och vi såg med fasa att hon hade fullt med blåmärken. Men det är ingenting att tala om, fortfor hon. Det är min själ som han har pinat och befläckt. Jag kunde uthärda allt, misshandel, ensamhet, ett besviket liv, så länge jag hade kvar hoppet att han älskade mig, men nu vet jag att jag även i det avseendet har varit bedragen och utnyttjad.

Hon brast i häftiga snyftningar.

– Ni har inga sympatier för honom, min fru, sade Holmes. Säg oss då var vi ska få tag på honom. Om ni förut har hjälpt honom i det onda, så kan ni nu sona det genom att hjälpa oss.

– Det finns bara ett ställe som han har kunnat fly till, svarade hon. Det är en gammal tenngruva på en ö mitt i mossen. Det var där han förvarade sin hund och där har han förberett en tillflykt. Om han har flytt så är det dit.

Dimman låg som ett tätt, ulligt moln intill fönsterrutan. Holmes lyste med lampan.

– Se här! sade han. Ingen människa kan hitta vägen til Grimpenmossen i kväll.

Hon skrattade och klappade i händerna. Hennes ögon och tänder glänste i vild glädje.

– Han kanske hittar dit, men aldrig därifrån, utbrast hon. Vi satte kvistar på vägen till mossen, han och jag, för att ha som vägledning, men i natt kan han inte se dem. Jag borde ha ryckt upp dem tidigare i dag; då skulle ni ha haft honom helt i ert våld.

Det var uppenbart att all förföljelse var meningslös innan dimman hade lättat. Vi lämnade kvar Lestrade för att bevaka huset, medan Holmes och jag följde baroneterna tillbaka till Baskerville Hall. Vi kunde inte längre förtiga Stapletons historia för honom, men han tog slaget som en man då han fick höra sanningen om den kvinna han hade älskat. Nattens äventyr hade emellertid varit för mycket för hans nervsystem och nästa morgon låg han och yrade i hög feber under doktor Mortimers vård. Dessa båda skulle tillsammans få företa en resa jorden runt innan sir Henry åter blev samma friska och sunda människa som han varit innan han blev ägare till detta olycksaliga gods.

Och nu närmar jag mig raskt slutet av denna egenartade berättelse, i vilken jag försökt ge läsaren del av de mörka farhågor och obestämda aningar som så länge fördytrade våra liv och som fick en så tragisk utgång. Morgonen efter hundens död hade dimman lättat och mrs Stapleton ledsagade oss till den punkt där de hade funnit en stig över kärret. Vi fick en uppfattning av hur skräckfyllt denna kvinnas liv hade varit, när vi såg med vilken iver och glädje hon ledde oss på sin makes spår. Hon stannade på en liten udde av fast torvjord som sköt ut i den vidsträckta myren. Därifrån markerade en rad i marken planterade kvistar en sicksackformad stig från tuva till tuva mellan de förrådiska gropar och med en grön hinna övervuxna vattensamlingar som spärrade vägen för främlingen. Från sävbankar och slemmiga vattenväxter steg en amper doft av förruttnelse mot våra ansikten. Mer än en gång sjönk vi vid ett felsteg ner till höften i den svarta, gungande marken som gick i vågor på många meters avstånd kring våra

amper från

fötter. För varje gång man sjönk var det som om man blivit fastsugen av en grym, obeveklig kraft som målmedvetet sökte dra ner en i det mörka djupet. Endast en gång såg vi ett tecken på att fram ur gyttjan invid en tuva med ängsull. Holmes sjönk ner till midjan när han lämnade stigen för att ta upp det, och utan vår hjälp skulle han aldrig mer ha satt foten på terra firma. Han höll en gammal svart sko i handen. "Meyers, Toronto" stod det stämplat på innersidan.

– Det var värt ett gyttjebad, sade han. Det är vår vän sir Henrys saknade sko.

– Som Stapleton har kastat bort under sin flykt.

– Javisst! Han höll den i handen sedan han hade satt hunden på spåret. Han flydde när han upptäckte att spelet var förlorat utan att tänka på att han hade med sig skon. Här kastade han bort den. Nu vet vi åtminstone att han kom så långt med livet.

Men mer än det skulle vi aldrig få veta, fastän det fanns mycket att gissa på. Det var ingen utsikt att hitta några fotsteg i själva träsket ty de fylldes genast av den jäsande gyttjan, men även då vi nådde fastare mark spanade vi förgäves efter dem. Om vi fick tro markens vittnesbörd hade Stapleton aldrig nått fram till den holme dit han sökt sig i natt och dimma. Någonstans i hjärtat av den stora Grimpenmossen hade denne kalle och grymme man dragits ner och för evigt begravts i den falska gyttjan.

Ur Baskervilles hund
Översättning av Nils Holmberg